РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ

Президент Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласында бағзы заманнан қалыптасқан ұлттық келбетімізді сақтай отырып, қазіргі жаһандық өзгерістермен бірге өзімізді, ұлттың ой-санасын қалай өзгерту керек мәселесі өте терең қозғалған Отандық тарихтың өткелі кезеңінде, жаңа әлеуметтік-тарихи дамумен бірге қазақтардың бұрынғы құндылықтары өзгеріп, олардың жаңа өмірлік бағыты айқындалғанда, ұлттың рухани көсемдері ата-бабамыздың баға жетпейтін рухани мұрасына, ұлттың құлықтық-этикалық қалпына өнегелі бағыт беретін ұстаным ретінде жүгінді.

Ой-сананы оятқан бағдар

XV ғасырда өмір сүрген ойшыл Асан қайғының «қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған заман» мен Жерұйықты іздеп сабылуы, шарқ ұруы тегін емес. Тендік пен байлығы мол Жерұйыққа орналасқан елге тек өзінөзі рухани жетілдірген адамдар және әділ қоғам орнатқанда ғана жетуге болады.

Дала ойшылының дүниетанымдық қозқарасының мұрагері – өзінің философиялық ой-толғаулары арқылы қазақ халқының рухани болмысына назар аударған Абай Құнанбайұлы болды. Абайды «қазақ өркениетінің айнасы» деп тегін айтпаған. Қазақстанда XIX ғасырдың екінші жартысында құлықтық-этикалық мәселелер күрт шиеленісті. 1867 жылғы реформадан кейін отарлаушы билік ұлттың қоғамдық дамуын тоқыратты, дәстүрлі әлеуметтік институттар деградацияға ұшырады. Осы тұста рухани бастауға қайта оралып, халықтың тол мұраларын бағдар ретінде ұстану қажет болды.

Ұлы ақын, данышпан философ Абайдың ойлары «Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодыңды сақтай білу. Оңсыз жаңғыру дегеніміздің құр жаңғырыққа айналуы оп-оңай. Бірақ, ұлттық кодымды сақтаймын деп бойымдағы жақсы мен жаманның бәрін, яғни болашаққа сенімді ығайтып, алға бастайтын қасиеттерді де, кежегесі кері тартып тұратын, ақтан шалатын әдеттерді де ұлттық сананың аясында сүрпен қоюға болмайтыны айдан анық», – деген негізгі және басты жаңғыруға ұлттық тамырға қоңыл болу керектігіне баса назар аударған Елбасының бағдарламалық мақаласымен үндеседі.

Абайдың рухания әлемі қай уақытта болса да өз мәнін жоймайды, бүгінгі күнде де өзекті. Өрбір жаңа ұрпақ Абайды оқи отырып, оны жаңа қырынан таниды, өздерін толғандырып жүрген сұраққа жауап табады. Сондықтан, менің ойымша, оның мұрасы Қазақстандағы барлық жоғары оқу орындарында насихаттауы керек және оқу үрдісіне енгізілгені жөн. Оқытылғанда да танымдық, дискуссиялық тұрғыдан талданып оқытылса ғана Абайды тереңірек танимыз. Пікіртаас арқылы ақиқатқа жетуге болады, сенім қалыптасады, жеке дүниетанымдық ұстанымыңды таңдауы анықталады.

«Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында Елбасы қазақ ұлтының XXI ғасырда сәтті бейімделуіне жағдай жасайтын ашық әлем, жаңа білімді қабылдауды, *белсенді патриотизмді, туған өлкенің, Отанның көркеюіне* атсалысуын мәлімдеді. Бұл – Елбасының Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарынан бастаған стратегиялық бағытының логикалық жалғасы. Бұл жұмысында ол қазақ халқының пассионарлық қуатын (Л.Н.Гумилев теориясы) бұзып өтетін жолда не келгері келтіретінін нақты көрсетіп, нақты тапсырмалар берді. Мақалада көрсетілген «Туған жер» бағдарламасы шеңберінде ауқымды және іргелі жұмыстар өзін күтіп тұрғаны даусыз.

Республиканың барлық жоғары оқу орындарындай, Павлодар мемлекеттік педагогикалық институты да «Туған жер» бағдарламасын жүзеге асыруға кірісіп кетті. Бағдарламалық мақаланың мазмұнынан шығатын отбасы мен мектептің тығыз қатынастағысын, әртүрлі білім беру деңгейлерінің (мектепке дейінгі, мектептегі, мектептен кейінгі) өзара әрекеттестігін қамтамасыз ететін, тапсырмаларды іске асыруда ғылыми-педагогикалық қоғамдастықтың белсенді қызметін енгізетін, ұлттық тәрбиеге негізделген кешенді ғылыми-педагогикалық бағдарлама керек.

Ең алдымен, отбасы институтын нығайту керек. Расында, тұлғаны қалыптастыратын орта, дегенмен, отбасылық тәрбие қажет. Абай да парасатты әжесі Зере мен әкесі Құнанбайдың ақылымен Тұлға болып қалыптасты. Әрине, XIX ғасырдағы жас отбасымен бірге тұратын аталар мен әжелер институты негізінделгі қазақтың дәстүрлі отбасын бүгінгі XXI ғасырға өзгертіп әкеле алмаймыз. Дегенмен, дәстүрлі отбасылық құндылықтарды насихаттауға, оларды күнделікті жосынға салуға әлеуетіміз мүмкіндікті.

«Қазақстандағы 100 жаңа есім» жобасы дер кезінде өмірге келген маңызды тақырыптың бірі. Тәуелсіздікпен бірге еліміздің дамуына үлесін қосып жүрген сан алуан этнос өкілдерінен құралған дарынды тұлғаларды елге танытуды мақсат етеді. Елбасы мақаласында: «Жобада нақты адамдардың нақты тағдырлары мен өмірбаяндары арқылы бүгінгі, заманауи Қазақстанның келбеті көрініс табады», – деп жобаның мақсат-мұратын айқындап берді. Бұл жобаның келешек ұрпақ үшін қаншалықты маңызды екенін көрсетеді. «Қазақстандағы 100 жаңа есім» жобасы еліміздің дамуына елеулі үлес қосқан ата-бабаларымыздың өшпес тұлғасына құрмет көрсетудің тәжірибелік тұрғыдан жоғала бастаған дәстүрін қайта жаңғыртатыны сөзсіз. Жаңоидықтар өздерінің бүгінгі бар, тіршілік етіп жүрген адамдарын «Ұлттық байлық» ретінде құрметтейді. Сол сияқты «Қазақстандағы 100 жаңа есім» де Тәуелсіз Қазақстанның игі дәстүріне айналатынына сенімімі мол.

Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы бүгінгі таңдағы ең өзекті сұрақтарға жауап береді. Асан қайғы іздеген Жерұйық – бүгінгі Қазақстан, алайда бұл «берікті аспанға ататын» уақыт келді дегеннен сөз емес. Біз менталитетімізге жат, еліміздің тәуелсіздік тұғырын құлатуға бейім, зиянды идеологиясы бар күрделі де аумалы-төкпелі заманда өмір сүріп жатырмыз. Әлемдегі іргесі сөгілген, тас-талқан болып, халқы босып кеткен мемлекеттер соның айғағы. Тек бізге сенімділік беретін күш-қуат – ол елдің мақсатқа жетудегі бірлігі мен жақсы тұрмысы және Отанға деген сүйіспеншілігі. Біздің әрқайсымызға жігер беретін де осы.

Орбұлақ шайқасында 50 мың қолды жоңғар әскеріне 600 қазақ батыры төтеп берді. Ұрыста қазақ жасағы жоғарғы патриоттық идеал үшін өзін құрбан етуге әзір екенін көрсете білді. Алайда қазіргі қазақтар туған жері үшін жауға қарсы тұрған ата-бабаларының өшпейтін ерлігінен гөрі Спартан патшасы Леонид пен оның 300 жауынгерінің ерлігін жақсы біледі. Бұл тарихи жадтың ошуі ме, әлде...?! Біздің батырларға жоңғарларды жеңуге көмектескен жағдай – халқына, отбасына, Отанына деген сүйіспеншілік және ұлттың тұтастығы, бірлігі болды.

Рухани іргетасымыз – өз тіліміз, тол мәдениетіміз бен салт дәстүрлеріміз өспетпен, жас ұрпаққа, бүкіл әлемге насихаттау, заман талабына сай іскерліктің озық тәжірибесі мен жаңашыл жолын үйрету көкірегі нұрлы, санасы сәулелі студенттерге сапалы білім арқылы серпін беру, ұлтжандылықты дамыту үшін саналы тәрбиеге екпін беру бізге, ЖОО-ның басшыларына жоғ жауапкершілік артады. Жалпы, ұлттық рухтың қайнар көзі туған жерден басталады. Елбасы мақаласындағы айтылған ұлттық қолтың – тіл, діл, діннің қаймағы бұзылмай сақталған жері де – ауыл, туған жер, туған өлке.

Елбасы патриоттық сезімнің, ең алдымен, кіндік қанын тамған жеріне, туған еліне деген сүйіспеншілікпен басталатынын қадап айтты. Бағдарламаның мәнін түсіндіре келіп: «Бұл білім беру саласында ауқымды өлкетану жұмыстарын жүргізуді, экологияны жақсартуға және елді мекендерді абаттандыруға баса мән беруді, жергілікті деңгейдегі тарихи ескерткіштер мен мәдениет нысандарды қалпына келтіруді көздейді», – деп өлкетану негізінде туған жердің тарихын зерделеу керектігіне баса көңіл бөледі. Отансүйгіштікке тәрбиелейтін жолдың бірі де осы тарихи өлкетану. Біздің институтта «Сергін-2050» бағдарламасымен Қазақстанның оңтүстігінен келіп оқып жатқан 500-ге тарта студентіміз бар. Болашақта өздері білім нәрін алып жатқан Ертіс-Баян өңірінде жұмыс істеп, отбасын құрып, тамырын тереңе жіберу үшін оларды осы өлкемен жан-жақты таныстыруды жөн көрдік.

Ең алдымен, жас өлкетанушы-саяхатшылардың тізімінде облыс орталығымен байланыстыратын, ұзақтығы 12 шақырымға созылған Қазақстан мен Орталық Азиядағы ең ұзын көпір арқылы өтетін Аксу қаласы болды. Екібастұздағы көмірді ашық әдіспен өндіретін, әлемдегі ең үлкен кен орны «Богатырь Комір» студенттерінің зор қызығушылығын туғызды. Сапар алтын кен орнымен танымал Майқайыңнан кейін Баянаулы мемлекеттік ұлттық табиғи паркіне бағытталды. Студенттер бұл жерде алаптың демократ ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыровтың мұражайымен танысып, ақын өміріне қатысты көп мағлұмат алды. Студенттердің алған әсерін сөзбен жеткізу мүмкін емес. Олар Ресеймен шектесетін Ертіс-Баян жерінің тарихи бай өлке екенін алғаш рет білді. Өлкедегі андронов тайпасының қонысын, қымақ қалаларының орнын, жоңғарлармен айқасқан жерлерді өз көздерімен көріп танысты. Олар біздің өлкенің жақты – Бажиауылды алғаш рет көрді. Міне, осындай көзбен көріп, қолмен ұстап танынбілген шексіз әсерлі сезімнен кейін кен-байтақ Қазақстанның кез келген жерін көрсем, білсем деген құлшынас оянады. Осылан біздің тұтас тарихи санамыз қалыптасады, аймақтық жіктеліске қарсы тұратын ұлт бірлігі ұйысады. Осындай әсерлі сілкіністен кейін туған жерге деген сүйіспеншілік нығаяды.

«Ел ерді өсіреді, ер елді өсіреді» деген даналық сөз бар. Қасырлар тоғысында, Қазақстан тарихи таңдаулың алдында тұрғанда ұлт тағдырын Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев өз қолына алды. Халық алдындағы зор жауапкершілік, ауыр міндет. Алайда, жоғарыда айтып өткеніміздей, Асан қайғы іздеген Жерұйықты бүгінде Қазақстанмен салыстыру тегін емес. Расында, біздің еліміз айналамыздағы сілкініп жаткан әлем ортасындағы татулық пен келісімнің жазирасы. Оның осылай ұйысқан Жерұйық болып тұруы болашақ ұрпақтың патриоттық сезімі мен азаматтық ұстанымына қатысты. Сондықтан Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы Ұлы Дала елінде Тәуелсіздіктің бағындылығын көріп, жұлдызы жарқырап Мәңгілік Ел – Қазақ мемлекетінің дамуындағы стратегиялық маңызы бар терен тамырлы темірқазықтай жаңа бағдар болып тұрмақ.

Алтынбек НУХҰЛЫ,
Павлодар мемлекеттік педагогикалық институтының ректоры

ЛЕБІЗДЕР ЛЕП

Ер еңбегі еленгенінің көрінісі

Мұхтар АЛТЫНБАЕВ,
Парламент Сенатының депутаты

Елордамызда күні кеше Астана экономикалық форумы, Дүние жүзі қазақтарының V құрылтайы, Еуразиялық медиа-форум өтті, ЭКСПО-2017 халықаралық көрмесі, басқа да халықаралық шаралар ұйымдастырылған Астана шың мәнінде халықаралық және жаһандық мәселелер талқыланатын орталыққа айналды.

Жақсы хабарды бірінші қазақстандықтың қуана қабылдайтыны анық. Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың есімі Астанадағы халықаралық әуежайға берілді. Елбасы – Тұңғыш Президентіміздің еліміздің құрылуы еңбегі ескілікша атап өтілді.

Елбасының мемлекет құрудағы ерен еңбегін, ядролық қаруды таратпау және бүкіл әлемде бейбітшілік саясатын іргелету жөніндегі саясатын халықаралық қоғамдастық жақсы біледі. Сондықтан елорданың басты әуе қақпасының еліміздің, мемлекетіміздің құрған Тұңғыш Президентінің атымен аталуы Елбасының зор еңбегін, қажыр-қайратын, күш-жігерін елеп-ескерудің бір көрінісі деп біледім.

Халқымыз қашанда ел бастаған ел басшысының, қол бастаған қолбасшының есімін қастерлейді, құрмет тұтады. Сондықтан, халықаралық әуежайға Елбасы есімінің берілуімен қазақстандықтарды құттықтаймын!

Қандай қошеметке де лайық

Бақытбек СМАҒҰЛ,
Парламент Мәжілісінің депутаты,
«Қазақстан ардагерлері» ауымдастығының төрағасы

Жиырма жылдық белесіне көтерілген келе жатқан Астана қаласының әуежайын «Нұрсұлтан Назарбаев халықаралық әуежайы» деп атау өте орынды шешім.

Шындығы сол, Нұрсұлтан Назарбаевтың есімі «жаңқыр болашақтың символы» болып табылады. Біз, Қазақстан халқы Елбасымыздың көшбасшылығымен Кенес Одағынан үйіндісінің орнында жаңа, заманауи мемлекет тұрғыздық. Оның ажарлы астанасын салдық. Біз соның бір уақытта, болмыс-менталитетімізді, психологиямызды да түбегейлі өзгертіп, өз еліміздің өзімізді қожайындарша ұстауға, бар шаруаны несіпдей ұқсатуға үйрендік.

Елбасы бізді Мәңгілік Ел болу, «дамыған елдер қатарына қосылу» секілді ұлы мақсат-мұраттар жолында жұмылдырды. Демек, Қазақстанның Тұңғыш Президентінің есімі мен ең бегі қандай қошеметке де лайық. Айтқандай, әуежайға Елбасы атының берілуінің бір ышындық мәні бар: бұл «әуе қақпасының ұшақтар биіктерге самғай көтеріледі. Тәуелсіздіктің шыңы ғасырдан астам уақыты ішінде Елбасы Қазақстанды әрдайым жоғары деңгейге көтеріп келеді. Ал бізден – Қазақстан халқынан зангар биіктен қорықпай, жаңа жаңдайларға бой үйрету талап етіледі. Себебі, асқар шыңдардан жаңа көкжиектер ашылады.

Имидждік тұрғыдан нығайта түседі

Зарема ШӘУКЕНОВА,
Президент жанындағы Қазақстан стратегиялық зерттеулер институтының (ҚСЗИ) директоры, Ұлттық ғылым академиясының мүше-корреспонденті

Қазақстан қоғамының өмірінде айтарлықтай оқиға болды. Оны Астана халықаралық әуежайы Нұрсұлтан Назарбаевтың атын иеленді.

Маусым айы Қазақ елі үшін тұрпі оқиғаларға толы б ды. Бірінші кезекте Қазақстан мен Орталық Азияда тұнг рет ЭКСПО-2017 халықаралық көрмесінің өткізілуін атап ө сеткен жөн. Көрменің ашылу салтанаты әсе жоғары деңге ұйымдастырылғанын көрдік. Қиыр кезде түрлі елдердің вильондары ашылып, болашақтың энергиясы планетамыз кезеңінің айқындайтын негіздері жаңалықтарымен ерекшеле ЭКСПО қарсаңында халықаралық әуежай жаңғыртудан өтті

Астана әуежайы елорданың әуе қақпасы ғана емес, ол – Жібек жолына енгізілген ортақ жоба, көлік-логистикалық Астана әуежайының Елбасы атымен аталуы Президентке ген құрмет және Астана мен Қазақстан атауларын имид тұрғыдан нығайта түсуін жаңа ресурстары да болып білады. Ал әлемдік тәжірибеде мұндай мысалдар аз е Қорыта айтқанда, Назарбаев – ұлттық мақтанышы Астана халықаралық әуежайының атауы берілуі жоғары сөздерімізді тек қуаттай түседі.

Қазақстан абыройының асқақтағанын қалаймыз

Қазақ жастарының I халықаралық форумына қатысушылар осылайша ой толғады

Несін айтасыз, соғы айтасы сондағы маусым айы маңызы оқиғаларға толы болып тұр. Ең бастысы, елді елендеткен ЭКСПО көрмесі аяқталы. Дүниежүзі қазақтарының V [illegible]

бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласындағы маңызды міндеттерді тілінде тиек ете сөйледі. Мұндағы басты мақсат – еліміздің ғылым-білімді дамыту арқылы қазақ жастарын әлемдік өркениеттің алдыңғы шебіне

Гүлмира АСҰЛБЕКОВА,
Швециядағы «Абай» орталығының жетекшісі:

– *Құрылтайға қатысу барысында көптеген бауырларымен жақынырақ таныстым. ЭКСПО-ны тамашалауға мүмкіндік туғызғандығына мен өте* [illegible] *Қазақстан павильонына барып, елдің көрнекі [illegible]*

Жанібек ЕРҚАНАТ,
Монголиядағы «Аюшы» туристік фирмасының бас директоры:

Қазақстанның әрбір қадамына назар [illegible] *мақаласы жолдарында жазылған, ұлттың тамырының* [illegible] *ны. Ол мәрмәдеді өте бөрік.*